

Term sheet - Priručnik za startup društva

Uvod – namjena priručnika

Jedan od željenih trenutaka u životnom ciklusu startup društva trenutak je kada njegovi osnivači trebaju potpisati term sheet. Kako se u pravilu većina osnivača startup društava tek tada prvi puta susreće s takvim dokumentom, u ovom priručniku želimo vam dati osnovne informacije o njemu te pružiti pregled uobičajenih odredbi takvog dokumenta. Svakako je potrebno prilikom pregovora o sadržaju takvih odredbi dodatno zatražiti savjet iskusnog investitora ili pravnog savjetnika, koji će znati ukazati na sve posljedice preuzimanja takvih obveza za buduće postojanje, razvoj i poslovanje startup društva.

Kao predložak upotrijebili smo dvojezični (englesko-hrvatski) dokument term sheet, razvijen u suradnji Zagrebačkog inkubatora poduzetništva (ZIP) i organizacije SEEDSUMMIT koji u sebi sadrži dobru praksu uobičajenih odredbi za takvu vrstu investicija, a može se pronaći na donjem linku:

<http://seedsummit.org/termsheets/>

Term sheet

Term sheet je dokument koji potpisuju investitori i osnivači društva, a kojim obje strane potvrđuju ozbiljnost svoje namjere za realizaciju investicije. Moglo bi se reći da je riječ o pismu namjere kojim investitori izražavaju svoju spremnost na investiciju u startup društvo, pod uvjetom ispunjenja određenih preuvjeta.

Takav dokument u pravilu sadrži 1 do 5 stranica teksta te sve bitne odredbe budućeg ugovora o investiranju te društvenom ugovoru. Sam dokument **term sheet** u pravilu nema obvezujući učinak, već obvezujući učinak imaju samo njegove odredbe o povjerljivosti (tzv. **confidentiality provisions**).

Term sheet ABC

TKO? Osnivači i investitori

ŠTO? Investicija

KADA? Prije namjeravane investicije

KAKO? Određuje uvjete i rokove investicije

ZAŠTO? Potvrda je ozbiljnosti namjere buduće investicije

Društvo

Startup društvo može postojati u trenutku pregovora i potpisivanja term sheeta ili je tek namjera osnovati društvo u kojem će investicija biti dio temeljnog kapitala budućeg startup društva. U slučaju da društvo postoji, investicija se unosi u društvo povećanjem temeljnog kapitala društva te se stavlja na raspolaganje društvu za svrhu koja je dogovorena između osnivača društva i investitora.

Osnivači

Osnivači su posjedovatelji poslovnih udjela u postojećem startup društvu ili budući posjedovatelji udjela u startup društvu koje će tek biti osnovano. U pravilu su to fizičke osobe koje razvijaju svoju poslovnu ideju te trebaju vanjsko financiranje za daljnji razvoj iste.

Investitori

Investitori mogu biti fizičke osobe poput poslovnih anđela ili institucionalni investitori poput različitih inkubatora ili akceleratora. Investitora može biti više te se među njima može dogovoriti da su neki od njih vodeći investitori, s obzirom na to da su iznos i razmjer investicije koji imaju više, te imaju veća prava od drugih investitora.

Investicija

Iznos koji investitor stavlja na raspolaganje startup društvu u svrhu koja je ranije dogovorena, pod uvjetom ispunjenja određenih uvjeta. Iznos investicije ovisi o *pre-money* valuaciji. Investitor zauzvrat dobiva određeni postotak udjela u startup društvu.

Pre-money valuacija

Pre-money valuacija pojam je koji označava valuaciju društva ili imovine prije investicije ili financiranja. Ako se unosi gotovina u društvo, ono će imati različitu valuaciju, prije i poslije takve investicije.

Uvjeti za potpisivanje

Uvjeti za potpisivanje u pravilu su pozitivno izvješće *due diligence* (dubinske analize) postojećeg startup društva odnosno njegovih osnivača, ishođenje potrebnog odobrenja ili suglasnosti bilo na strani startup društva ili investitora te drugi uvjeti poput sklopljenog ugovora o ustupu intelektualnog vlasništva sa svim zaposlenicima društva.

Predviđeni dan potpisivanja

U pravilu dogovoreni datum na koji je predviđeno potpisivanje ugovora o investiranju te pratećih dokumenata vezanih za provedbu same investicije u sudskom registru.

Vrsta osiguranja

Za protuvrijednost svoje investicije investitor u pravilu stječe određeni postotak udjela u startup društvu, povećanjem temeljenog kapitala u startup društvu, a na temelju kojega se izdaju novi udjeli u startup društvu.

Pogodnosti u slučaju likvidacije (*Liquidation Preference*)

U slučaju likvidacije, spajanja, pripajanja, podjele ili drugog načina prestanka društva te u slučaju prodaje više od 50 % udjela u društvu ili prodaje imovine društva (preko 50 % tržišne vrijednosti) – promjena kontrole/utjecaja (*Change of Control*), investitori imaju prednost pri namirenju svojih udjela u odnosu na ostale članove startup društva.

Zaštita od smanjenja vrijednosti poslovnih udjela

U slučaju da u nekom od sljedećih krugova financiranja procjena vrijednosti startup društva bude niža (*pre-money* valuacija) od naknadne procjene (*post-money* valuacija) trenutnog kruga financiranja, tada svaki investitor ugovara pravo na zaštitu od smanjenja vrijednosti svog udjela.

Takvo pravo investitora ne aktivira se u trenutku kada se radi o izdavanju novih poslovnih udjela uslijed dogovorene naknadne procjene ili ako se novi poslovni udjeli izdaju zaposlenicima, direktorima ili dobavljačima društva.

Bitne odluke

Ovom odredbom uređuje se popis radnji i odluka za koje je potrebno prethodno ishoditi suglasnost/odobrenje većine članova društva poput izdavanja novih poslovnih udjela, povlačenja ili daljnje prodaje poslovnih udjela, izmjene društvenog ugovora, stjecanja udjela u drugom društvu, promjena u dogovorenom poslovnom planu itd.

Pravo prvokupa

Svaki član startup društva ima pravo, ali ne i obvezu sudjelovati *pro rata* (razmjerno svojim udjelima) u budućim krugovima financiranja društva. Ako članovi društva ne žele izvršavati takvo svoje pravo, u pravilu ga mogu prenijeti na druge članove društva.

Pravo povlačenja udjela (*Drag along*)

U slučaju da većina koja drži udjele u društvu želi prodati trećoj strani ili žele dovesti do promjene kontrole/utjecaja (*Change of Control*) tada svi ostali članovi društva moraju pristati na prodaju svojih udjela trećoj strani pod jednakim uvjetima.

Ostale obveze

U pravilu se osnivači startup društva obvezuju prilikom investiranja u svoje društvo od strane trećih investitora staviti na raspolaganje društvu svoj puni radni kapacitet te sklopiti ugovor o radu s društvom. Posljedica neispunjavanja takvih obveza u pravilu ima izvanredni otkaz ugovora o radu. Naime, stavljanje punog kapaciteta od strane osnivača društva na raspolaganje društvu razumna je i logična pretpostavka koja se s pravom očekuje od svakog osnivača, koji bi trebao usmjeriti sve svoje snage na ostvarenje i razvoj svoje poslovne ideje, te investitori s pravom očekuju takav angažman osnivača, a to je ujedno i osiguranje njihove investicije u takvo startup društvo.

Osnivački poslovni udjeli (*Vesting*)

Uobičajena je odredba za *Term sheet* i tzv. *vesting* odredba. Taj koncept razvijen je u Americi i to na području radnog prava te predstavlja mehanizam kojim poslodavac obećanjem/preuzimanjem obveze da će isplatiti zaposleniku nagradu kroz određeno razdoblje, animira zaposlenika na puni angažman pri radu. U startup investiranju pojam *vestinga* vezan je za pravo osnivača da tijekom određenog razdoblja (u pravilu nekoliko godina) svojim angažmanom i ostankom u startup društvu steknu/ponovno „zarade“ određene poslovne udjele u startup društvu. Svaki raniji odlazak ili ponašanje osnivača koje šteti interesima društva za sobom može povući gubitak takvih budućih prava na poslovne udjele u društvu.

Uprava

Uprava startup društva može imati više članova te je moguće da jednog od članova izravno imenuje investitor.

Pravo na informacije

Term sheet osigurava investitoru pravo na tjedne/mjesečne izvještaje o poslovanju te o financijskim rezultatima startup društva.

Dokumentacija i jamstva

Investitor izrađuje i daje osnivačima startup društva konačne prijedloge ugovora o investiranju i društvenog ugovora te u njima određuje opseg jamstava koja osnivači daju investitoru. U pravilu se također provodi dubinska analiza (*due diligence*) postojećeg startup društva i/ili osnivači ispunjavaju poseban upitnik kojim daju izjave i jamstva investitoru vezano za svoju osobnu poslovnu povijest i iskustvo, te preuzimaju obveze poput zabrane tržišne utakmice sa startup društvom.

Troškovi

Troškovi vezani za investiciju mogu biti ili na teret startup društva ili dogovorno svaka strana snosi svoje troškove.

Ekskluzivnost

U pravilu se potpisom *Term sheeta* osnivač startup društva jamči određeno razdoblje ekskluzivnosti investitoru, unutar kojega se neće voditi pregovori s trećim stranama vezano za istu ili sličnu investiciju.

Povjerljivost

Odredbe o povjerljivosti ograničavaju i sprječavaju investitore i osnivače da uvjete *Term sheeta* odaju trećim stranama bez prethodne suglasnosti druge strane.

Neobvezujući učinak

Term sheet u pravilu nema obvezujući učinak osim u dijelu koji uređuje povjerljivost, isključivost te troškove.

Literatura

<http://venturebeat.com/2013/02/22/4-critical-things-to-watch-on-your-investment-term-sheet/>
<http://www.marsdd.com/mars-library/angel-or-seed-investing-angel-term-sheets-for-startups/>
<http://www.marsdd.com/mars-library/term-sheet-template-for-angel-or-venture-capital-investors/>
<http://seedsummit.org/termsheets/>

Europska poduzetnička mreža (*Enterprise Europe Network* - EEN) pruža potporu i savjet gospodarstvenicima diljem Europe te im pomaže maksimalno iskoristiti mogućnosti Europske unije i jedinstvenog europskog tržišta. Usluge EEN mreže specifično su kreirane za male i srednje poduzetnike (MSP), ali su dostupne i poslovnim institucijama, istraživačkim centrima te sveučilištima u cijeloj Europi.

Europska poduzetnička mreža sastavljena je od gotovo 600 partnerskih organizacija i institucija (komore, agencije, instituti), pruža odlične kontakte i poveznice u 54 zemlje i 92 konzorcija: EU28, Norveška, Island, zemlje kandidatkinje (Crna Gora, Srbija, Turska, Makedonija), Švicarska, treće zemlje (Armenija, Čile, Rusija) te povezuje preko 4 000 stručnjaka s područja poduzetništva, inovacija i transfera tehnologije s ciljem promidžbe konkurentnosti i inovacija na lokalnoj i europskoj razini, pa i šire.

Trebate li informacije o EU zakonodavstvu, pomoć pri transferu tehnologije ili ste u potrazi za poslovnim partnerom te informacijama o mogućnostima financiranja, EEN je idealna polazna točka za Vas.

KONTAKTI

ZAGREB: een@hamagbicro.hr; een@hgk.hr

VARAŽDIN: een@tp-vz.hr

OSIJEK: ured@tera.hr

RIJEKA: step-ri@uniri.hr

SPLIT: een@utt.unist.hr

Za više informacija o Europskoj poduzetničkoj mreži posjetite www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu i www.een.hr

Autorica: Marijana Šarolić Robić, dipl. iur.

Izdavač: Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije / EEN
Ksaver 208, Zagreb

Tel: 01 488 10 01

Mail: hamagbicro@hamagbicro.hr